

BELEMMERENDE EN BEVORDERENDE FACTOREN BIJ HET GEBRUIK VAN COMMUNICATIEHULP- MIDDELEN RONDOM GEZONDHEIDSVAAARDIGHEDEN IN DE GEBOORTEZORG

Een onderzoek onder
Nederlandse
zorgprofessionals

Esther Kok

28 juni, 2019

Inhoud

- Gezondheidsvaardigheden: Wat is het? Waarom is het belangrijk?
- Onderzoeksdoelen
- Onderzoeksopzet
- Resultaten
- Toekomst
- Discussie

Wat zijn
gezondheidsvaardigheden
("health literacy")?

Concept “health literacy”

Health Literacy: What Is It?

Nancy D. Berkman , Terry C. Davis & Lauren McCormack

Table 1 Definitions of health literacy

1	WHO (1998)	"The cognitive and social skills which determine the motivation and ability of individuals to gain access to understand and use information in ways which promote and maintain good health" [31]
2	American Medical Association's (1999)	"The constellation of skills, including the ability to perform basic reading and numeral tasks required to function in the healthcare environment" [12]
3	Nutbeam (2000)	"The personal, cognitive and social skills which determine the ability of individuals to gain access to, understand, and use information to promote and maintain good health" [36]
4	Institute of Medicine (2004)	"The individuals' capacity to obtain, process and understand basic health information and services needed to make appropriate health decisions" [8]
5	Kickbusch, Walt & Masg (2005)	"The ability to make sound health decision(s) in the context of everyday life—at home, in the community, at the workplace, the healthcare system, the market place and the political arena. It is a critical empowerment strategy to increase people's control over their health, their ability to seek out information and their ability to take responsibility" [37]
6	Zarcadoolas, Pleasant & Greer (2003, 2005, 2006)	"The wide range of skills, and competencies that people develop to seek out, comprehend, evaluate and use health information and concepts to make informed choices, reduce health risks and increase quality of life" [34,38,39]
7	Pasche-Orlow & Wolf (2006)	"An individual's possession of requisite skills for making health-related decisions, which means that health literacy must always be examined in the context of the specific tasks that need to be accomplished. The importance of a contextual appreciation of health literacy must be underscored" [40]
8	EU (2007)	"The ability to read, filter and understand health information in order to form sound judgments" [30]
9	Pavlekovic (2008)	"The capacity to obtain, interpret and understand basic health information and services and the competence to use such information to enhance health" [41]
10	Rootman & Gordon-Evibibety (2008)	"The ability to access, understand, evaluate and communicate information as a way to promote, maintain and improve health in a variety of settings across the life course" [42]
11	Ishikawa & Yano (2008)	"The knowledge, skills and abilities that pertain to interactions with the healthcare system" [14]
12	Mancuso (2008)	"A process that evolves over one's lifetime and encompasses the attributes of capacity, comprehension, and communication. The attributes of health literacy are integrated within and preceded by the skills, strategies, and abilities embedded within the competencies needed to attain health literacy" [43]
13	Australian Bureau of Statistics (2008)	"The knowledge and skills required to understand and use information relating to health issues such as drugs and alcohol, disease prevention and treatment, safety and accident prevention, first aid, emergencies, and staying healthy" [44]
14	Yost et al. (2009)	"The degree to which individuals have the capacity to read and comprehend health-related print material, identify and interpret information presented in graphical format (charts, graphs and tables), and perform arithmetic operations in order to make appropriate health and care decisions" [45]
15	Adams et al. (2009)	"The ability to understand and interpret the meaning of health information in written, spoken or digital form and how this motivates people to embrace or disregard actions relating to health" [22]
16	Adkins et al. (2009)	"The ability to derive meaning from different forms of communication by using a variety of skills to accomplish health-related objectives" [46]
17	Freedman et al. (2009)	"The degree to which individuals and groups can obtain, process, understand, evaluate, and act upon information needed to make public health decisions that benefit the community" [35]

The evolving concept of health literacy[☆]

Don Nutbeam^{*}

Gezondheidsvaardigheden

- Meer dan alleen kunnen lezen en schrijven
- Vaardigheden om informatie op het gebied van gezondheid te kunnen opzoeken, opnemen, begrijpen, kritisch analyseren en toepassen
- Ook motivatie, zelfvertrouwen, persoonlijke vaardigheden en eigen effectiviteit spelen een rol
- Doel: een verbeterde gezondheid

Waarom zijn gezondheidsvaardigheden(GV) belangrijk?

- Over het algemeen houden beperkte GV verband met:
  - Slechtere gezondheidsuitkomsten (diabetes, kanker, psychologische problematiek) vergeleken met hoge GV
- Moeilijkheden met vinden van juiste zorg, beschrijven van het probleem en houden van gesprekken met zorgprofessionals

Wat is het percentage van de Nederlandse bevolking (ouder dan 18 jaar) met beperkte GV?

A) 23.9%

B) 29.8%

C) 36.4%

Mini-Mini-
quiz

C) 36.4%

“Lack skills to understand and use information about health and health care to take decisions about own health and well-being”

Waarom zijn gezondheidsvaardigheden (GV) belangrijk?

- Binnen de geboortezorg:
  - Later starten van prenatale zorg
  - Minder bewust over gevolgen van roken
  - Minder vaak borstvoeding geven
  - Niet of minder gebruik van voorgeschreven medicatie (multivitaminen, foliumzuur)
  - Gebruik van te vermijden medicatie
- Juist begrip van gezondheidsinformatie is cruciaal voor gezondheid van moeder en kind!

Is er een oplossing?

- Communication = key
- Zorgverleners gebruiken vaak intuïtie bij inschatten GV van cliënt – en overschatten deze en ook eigen communicatievaardigheden
- Vaardigheden voor effectief communiceren met (aanstaande) ouders met beperkte GV ontbreken vaak

Is er een oplossing?

- Hulpmiddelen voor zorgverleners om inzicht te krijgen in GV van ouders en communicatie daarop te stemmen
- Gevalideerde hulpmiddelen (Health Literacy Questionnaire, Newest Vital Sign, Rapid Estimate of Adult Literacy in Medicine): kosten veel tijd en cliënten begrijpen de tool niet altijd
- Niet-gevalideerde hulpmiddelen

The nine scales of the Health Literacy Questionnaire (HLQ)

Onderzoeksdoelen

- Selecteren van bestaande gezondheidsvaardigheden hulpmiddelen die mogelijk geschikt zijn voor de NL geboortezorg
- Bij zorgverleners in de geboortezorg verkennen van belemmerende en bevorderende factoren voor het gebruik van deze hulpmiddelen

Literatuuronderzoek

Kwalitatief onderzoek:
individuele
semigestructureerde
interviews

Kwantitatief onderzoek:
vragenlijst (11 ingevuld)

Onderzoeks- opzet

Screening of health literacy tools

Topic	Inclusion criteria	Exclusion criteria
Main focus	Health professionals	Only focused on clients
Outcome of tool	(a) results are an indication of a client's functional/critical/communicative health literacy level (b) ideas or suggestions for the health professional to adapt communication with clients with low health literacy levels	tools with as only outcome the improvement of client's health literacy level
HL assessment	Tools that assess critical and/or communicative health literacy, can be in combination with functional health literacy	Tools that only assess functional health literacy
Language	Available in the Dutch language	Not available in the Dutch language
Evaluation	Positive evaluation by its users	
Target group	Tools that can be applied within the professions of primary care midwifery, maternity care assistance or youth health care	Tools that are content-wise focused on specific clients/patients (e.g. asthma, diabetes)
User friendliness	1) Easy to apply: Clear structure and content, easy to understand, to use, and to interpret by professional (and if the tool is also used by clients: easy to understand and apply by all types of clients) 2) Limited time required: Application time in consultation or investment in consultation to facilitate use of tool outside of consultation no longer than 5-6 minutes	1) Not easy to apply: No clear structure, not easy to understand, to use, and to interpret by professional (and if the tool is also used by clients: not easy to understand and apply by all types of clients) 2) Much time required: Application time in consultation or investment in consultation to facilitate use of tool outside of consultation longer than 5-6 minutes

LITERATUUR- ONDERZOEK

- Main focus (health professional / client)
- Outcome of tool
- Health literacy assessment: critical / communicative / functional
- Dutch
- Applicable in all three professions
- User friendliness

Geselecteerde hulpmiddelen

- Herkenningwijzer gezondheidszorg (St. Lezen en Schrijven)
- Checklist communicatie op maat van laaggeletterden (LHV)
- Video "Boodschap overbrengen" (Pharos)
- Video "Patiënt stimuleren vragen te stellen" (Pharos)
- → Passen bij de dynamiek van GV: blijven monitoren van niveau en aanpassen communicatie

Semigestructureerde interviews

- 4 verloskundigen
- 4 kraamverzorgenden
- 4 jeugdverpleegkundigen

Semigestructureerde interviews

- Interviewroute gebaseerd op model van Fleuren: determinanten voor implementeren van innovaties
- Sociaalpolitieke context; organisatie; gebruiker; innovatie

Denk je dat jouw organisatie aandacht geeft aan het thema van GV? Zo ja, op welke manier?

Wat voor voordelen zie je voor een cliënt met beperkte GV als je deze specifieke hulpmiddelen toepast?

- 2 hulpmiddelen per participant

Semigestructureerde interviews

- Begrip gezondheidsvaardigheden
  - Gezondheidsinformatie juist begrijpen
  - Juiste beslissingen nemen
  - Inzicht hebben in wat hun baby nodig heeft
  - GV bij net bevallen moeders lager
- Cliënten met lagere SES, lager IQ, migrant achtergrond, lager geschoold

Semigestructureerde interviews

- Herkennen van beperkte GV
  - Observaties
  - Niet opvolgen van instructies of advies
  - Dezelfde vraag meerdere keren stellen
- Uitdagingen in communicatie
  - Hoe zeker weten dat boodschap is overgekomen?
  - Meer tijd nodig voor cliënten met beperkte GV
  - Gebruik van plaatjes, filmpjes, materialen

Semigestructureerde interviews

- Zorgverleners voelen zich verantwoordelijk voor het succesvol communiceren met (aanstaande) ouders met beperkte GV
- Voordelen van gepresenteerde hulpmiddelen:
  - Cliënt: beter begrip van eigen gezondheid
  - Zorgverlener: meer bewust van behoeften van ouders en belang van aanpassen communicatie

Semigestructureerde interviews - conclusies

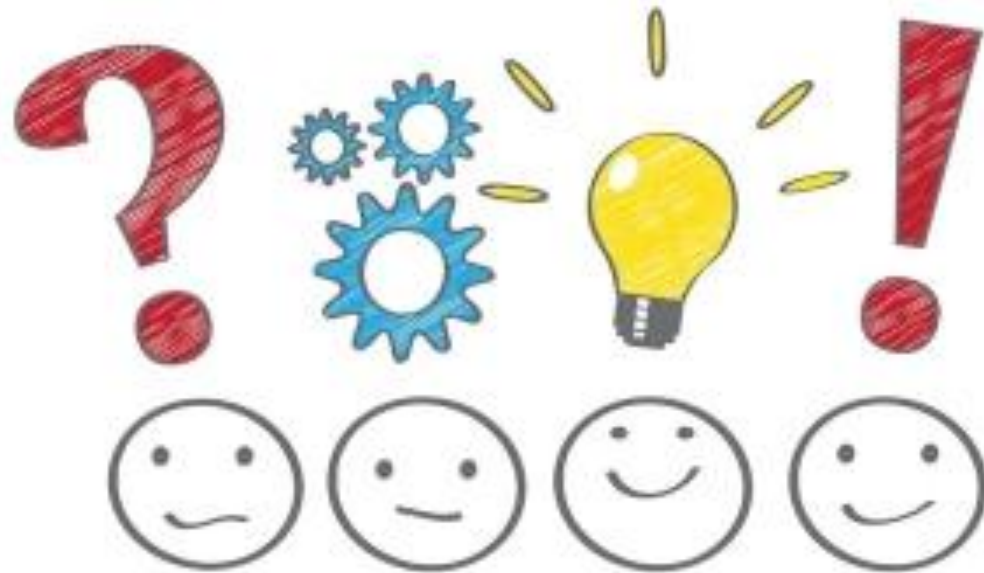
- Gebruik van hulpmiddelen past binnen taken en werksetting van de geboortezorg
- Gesprekstechnieken in de hulpmiddelen passen bij kennis en ervaring van zorgverleners (teach-back methode, cliënten aansporen om vragen te stellen, spreken in tegenwoordige tijd)

Semigestructureerde interviews - conclusies

- Belangrijkste belemmeringen:
  - Tijdsdruk
  - Inhoud hulpmiddelen sluit niet volledig aan bij geboortezorg
  - Onzekerheid over praktisch gebruik hulpmiddelen
  - Mogelijk ongemak van (aanstaande) ouder(s)

Voor de toekomst

- Mogelijkheden om met participatory design hulpmiddelen aan te passen (cliënten + zorgverleners)
- Valideren van hulpmiddelen
- Zoeken naar manieren waarop GV op verschillende niveaus binnen de organisaties centraal komt te staan

ZIJN ER VRAGEN?

Discussievragen -1

Gezondheidsvaardige organisaties

"Make it easier for people to navigate, understand, and use information and services to take care of their health"

Hoe gezondheidsvaardig, in jullie optiek, zijn verloskundepraktijken, JGZ? Waaraan is dit merkbaar?

Discussievragen - 2

Wat is ervoor nodig om geboortezorgprofessionals bewust te maken van beperkte GV? Is het voldoende als er e-learnings en nascholingen beschikbaar worden gesteld?

Wat zou nog meer gedaan kunnen worden?

Discussievragen - 3

Uit onderzoek van NIVEL blijkt dat zorgprofessionals eerder geneigd zijn een hulpmiddel in te zetten wanneer deze is gevalideerd.

Is dit ook zinvol voor praktische hulpmiddelen zoals een herkenningwijzer of een checklist?